

Abstrakt

PhDr. Tomáš Kunca

The Humanist Virtuoso: Počátky, idea a ilustrace experimentální filosofické antropologie
v *Traktátu o lidské přirozenosti* Davida Huma
UK FHS, Praha 2013

Předložená práce je prvním krokem na cestě představit Davida Huma jako „THE HUMANIST VIRTUOSO“, tedy toho, kdo jako první zformuloval ideu experimentální filosofické antropologie na základech „vědy o lidské přirozenosti“ a v *Traktátu o lidské přirozenosti* ji také realizoval.

Předběžné a pracovní zdůvodnění relevance výkladu Huma jako nositele ideálu HUMANIST VIRTUOSO realizuje ve třech krocích, jednak prostřednictvím výkladu počátků Humovy filosofie, představení ideje Humovy „vědy o člověku“ jakožto experimentální filosofické antropologie a ilustrací „provozu“ této vědy při analýze vášní ve 2. knize *Traktátu*.

Při výkladu počátků Humovy cesty k experimentální filosofické antropologii práce dokládá, že učinil již za studií zkušenost jak s britskou tradicí experimentální filosofie, tak s newtonovskou tradicí matematické filosofie a nepochybně byl vystaven i tlaku ideálu CHRISTIAN VIRTUOSO. Do podrobností předvádí souvislosti Dopisu lékaři jako prvního textu, kde je patrný obrat ke studiu lidské přirozenosti jako základu, na němž by měla stát celá morální filosofie (celek věd o člověku). Z dopisů předcházejících vydání *Traktátu* ukazuje, že je dílem zohledňujícím nejen britskou tradici, ale v pravdě evropským, jehož metafyzické základy třeba studovat v kontextu i s díly Malebranche a Descarta. V tom smyslu pak ukazuje, že výklad Humovy filosofie jen od tradice „britského empirismu“ se může minout se založením *Traktátu*. Práce rovněž dokládá, že výsledná podoba díla nese stopy autocenzorských zásahů, Hume provedl kastraci díla a o jejím smyslu může být diskutováno.

Druhá část práce jsme nechává vystoupit původní ideu „vědy o člověku“, „vědy o lidské přirozenosti“ či „experimentální filosofické antropologie“, jak se ukazuje od titulu, Oznámení a Úvodu k *Traktátu*. Nechali jsme vystoupit základní ohledy této varianty filosofické antropologie i „metodologické postuláty“, kterými se podle Huma liší od experimentální přírodovědy. Hume se nám tak sice ukázal jako VIRTUOSO, ale v oblasti

studia lidské přirozenosti, tedy HUMANIST. Nikde jsme ani náznakem nezahledli teologické předpoklady lidství, i ono zamlčení můžeme chápat jako důvod, proč Hume nebude CHRISTIAN VIRTUOSO, nenaplnuje Boylův ideál křesťanského učenice. Práce předvádí alespoň základní horizonty Malebranchovy „vědy o člověku“ a mohli jsme zakusit, že reprezentuje (i kritikou experimentální filosofie) vizi Humovi naprosto cizí a vůči níž mohl formulovat svůj Úvod k *Traktátu*. Nedokumentuje, a to by mělo být tématem samostatné práce, že to Humovi nebrání přebírat mnohé Malebranchovy argumenty a využívat je v souvislostech, které jsou jejich původnímu užití zcela protikladné. V dodatku připomíná ducha *Zkoumání* a umožňuje v porovnání s Úvodem k *Traktátu* zahlédnout, že výklad je sice stylisticky vytříbený, ale na úkor subtilnosti a všestrannosti argumentace, specifika experimentální filosofické antropologie a jejího provedení jsou v textu zakryta.

Třetí část práce ilustruje Humovu experimentální filosofickou antropologii analýzami vášní z 2. knihy *Traktátu*. Umožňuje sledovat výkaz v jeho detailech na pasážích textu, kde je Humova teorie při díle. Po zkušenostech se *Zkoumánými*, na něž se zpravidla povědomí o Humově filosofii zakládá, může text překvapit argumentační subtilností a vytříbeností, může destruovat představu o jakémsi primitivním asocianismu jako jádru Humova filosofování. V neposlední řadě se z textu ukazuje, že právě on je tím místem, kde začíná vlastní mise *Traktátu*, tou částí, o níž hovořil Hume v Dopisu příteli jako o té, která nevyžaduje speciální metafyzickou přípravu a má být přístupná „zdravému rozumu“. Nepochybně je to i část, která musela být shledána jako závadná z hlediska principů křesťanské morálky. Nabízí se texty Malebranchovy, Lockovy či dobového katechismu *The Whole Duty of Man*, jejich i jen zběžná analýza prokáže principiální rozdíl s přístupem Davida Huma.